

KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS VERTINIMAS KERTINIAME VALSTYBĖS TELEKOMUNIKACIJŲ CENTRE

I SKYRIUS IVADAS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – KPI) 6 straipsniu ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinta Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka bei Krašto apsaugos ministro 2017 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. V-321 „Dėl Krašto apsaugos sistemos 2017–2021 metų antikorupcinės programos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“ patvirtinto Kovos su korupcija krašto apsaugos sistemoje programos įgyvendinimo 2017–2021 metų priemonių plano 1.1 papunkčiu, Kertiniame valstybės telekomunikacijų centre (toliau – KVTC) buvo atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimas.

Vertinimas atliktas naudojant informacijos analizės metodą. Informacija rinkta vertinant galiojančius teisės aktus, naudojantis prieinamomis internetinėmis teisės aktų duomenų bazėmis ir kitomis informacinėmis sistemomis bei pasitelkus KVTC dirbančius atitinkamos srities specialistus.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimo tikslas – KVTC veikloje įvertinti korupcijos pasireiškimo tikimybę ir nustatyti rizikos veiksnius, galinčius turėti įtakos korupcijos pasireiškimui KVTC.

Atliekant vertinimą buvo analizuotas 2020 m. rugsėjo 1 d. – 2021 m. rugpjūčio 30 d. laikotarpis.

II SKYRIUS KVTC VEIKLOS SRIČIŲ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KORUPCIJOS PREVENCIJOS ĮSTATYMO 6 STRAIPSNIO 4 DALYJE NURODYTIEMS KRITERIJAMS NUSTATYMAS

Pagrindiniai KVTC veiklos tikslai yra numatyti Kertinio valstybės telekomunikacijų centro nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-411 „Dėl Kertinio valstybės telekomunikacijų centro nuostatų ir organizacinės struktūros patvirtinimo“ (toliau – KVTC nuostatai):

1. tvarkyti Saugųjų valstybinį duomenų perdavimo tinklą (toliau – Saugusis tinklas);
2. eksploatuoti valstybinius duomenų centrus;
3. teikti specialios paskirties ryšių ir informacinių sistemų paslaugas valstybės ir savivaldybių institucijoms, valstybės įstaigoms ir Lietuvos Respublikos strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatyme nurodytoms valstybės įmonėms;
4. teikti informacinių technologijų paslaugas valstybės institucijoms, iki joms šios paslaugos bus pradėtos teikti centralizuotai.

I kriterijus – „padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika“.

Vertinamu laikotarpiu nei vienoje iš KVTC veiklos sričių nebuvo užfiksuoti korupcinio pobūdžio nusikalstamų veiklų atvejai, nei kiti panašaus pobūdžio, tačiau mažiau pavojingi teisės pažeidimai, už kuriuos numatyta tarnybinė (drausminė) ar kitokia teisinė atsakomybė, todėl laikytina, kad KVTC veikla šio kriterijaus neatitinka.

II kriterijus – „pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas“.

KVTC veikla neapima kontrolės ar priežiūros vykdymo funkcijų, atsižvelgiant į tai laikytina, kad KVTC veikla šio kriterijaus neatitinka.

III kriterijus – „atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti“.

Atsižvelgiant į tai, kad KVTC darbuotojų funkcijos, uždaviniai, sprendimų priėmimo tvarka ir atsakomybė yra reglamentuoti tiek teisės aktais, tiek vidinėmis procedūromis ir darbuotojų pareigybių aprašymais, laikytina, kad KVTC veikla šio kriterijaus neatitinka.

IV kriterijus – „veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu“.

KVTC veikla nėra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu, atsižvelgiant į tai laikytina, kad KVTC veikla šio kriterijaus neatitinka.

V kriterijus – „daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo“.

KVTC visose veiklos srityse priima dalį sprendimų, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo (visose veiklos srityse vykdo decentralizuotus viešuosius pirkimus), todėl korupcijos pasireiškimo tikimybė pagal šį kriterijų vertinama.

VI kriterijus – „naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija“.

<...> KVTC atitinka šį kriterijų ir korupcijos pasireiškimo tikimybė pagal šį kriterijų KVTC vertinama.

VII kriterijus – „anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų“.

Specialiųjų tyrimų tarnyba nėra atlikusi korupcijos rizikos analizės KVTC, todėl išvados dėl korupcijos rizikos analizės, nustatytų veiklos trūkumų ir rekomendacijų dėl jų šalinimo nėra teikusi. Laikytina, kad KVTC veikla šio kriterijaus neatitinka.

Atkreiptinas dėmesys, kad 2020-09-24 KVTC buvo atliktas ir Generalinei inspekcijai pateiktas Korupcijos tikimybės nustatymas KVTC (toliau – 2020 m. vertinimas). Atliekant 2020 m. vertinimą nustatyta ir atlikta:

1. pagal III kriterijų „atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti“ nustatyta, kad KVTC galiojančioje procedūroje VP-03-01 „*Personalo valdymas*“ vienas iš numatytų priėmimo į darbą būdų buvo nurodytas – rekomendacijos. Įvertinus, jog toks priėmimo į darbą būdas neįtvirtintas nei Lietuvos Respublikos darbo kodekse, nei Lietuvos vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarime Nr. 496 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso įgyvendinimo“, o toks proceso reglamentavimas taip pat galimai sudarė prielaidas neskaidriai darbuotojų atrankai, minėta KVTC VP-03-01 „Personalo valdymo“ procedūra buvo pakeista 2021 m. sausio 15 d. KVTC direktoriaus įsakymu Nr. V-2.

2. pagal V kriterijų „daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo“, analizuota viešųjų pirkimų sritis, nustatyta, kad KVTC internetinėje svetainėje nebuvo iškeltos KVTC pirkimų organizavimo taisyklės, motyvuoti sprendimai, kodėl neperkama per CPO, kaip to reikalauja Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 82 str. 2 dalis, taip pat informacija apie KVTC atliktus viešuosius pirkimus. Pažymėtina, jog vėliau ši pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą būtina skelbti informacija KVTC internetinėje svetainėje buvo paskelbta (paskelbti KVTC pagrindimai nepirkti iš (per) CPO, taip pat KVTC viešųjų pirkimų taisyklės).

III SKYRIUS VERTINIMO REZULTATAI

V kriterijus – „daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo“.

KVTC nuostatuose numatyta, kad KVTC, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius ir funkcijas, turi teisę decentralizuotai pirkti prekes, paslaugas ir darbus. Krašto apsaugos ministro 2007 m. liepos 30 d. įsakymu Nr. V-768 „Dėl Pirkimų organizavimo, kontrolės ir priežiūros krašto apsaugos sistemoje tvarkos aprašo, Krašto apsaugos sistemoje centralizuotai perkamų prekių, paslaugų ir darbų sąrašo ir Krašto apsaugos sistemoje atliekamų pirkimų kokybės reikalavimų nustatymo ir kokybės užtikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2019 m. spalio 30 d. įsakymo pakeitime Nr. V-919), patvirtintame KAS

centralizuotai perkamų prekių, paslaugų ir darbų sąrašė, KVTC padarytos išimty, leidžiančios KVTC prekes, paslaugas ir darbus, skirtus Saugiojo tinklo veiklai ir valstybinių duomenų centrų paslaugų teikimo veiklai užtikrinti pirkti decentralizuotai, todėl korupcijos pasireiškimo tikimybė pagal šį kriterijų vertintina.

Nustatyta:

KVTC savo veikloje vadovaujasi šiais pagrindiniais teisės aktais, reglamentuojančiais viešųjų pirkimų planavimą, iniciavimą, vykdymą, viešojo pirkimo sutarčių sudarymą, sutarčių vykdymą ir tiekėjų valdymą:

1. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (toliau – VPI) ir su jo įgyvendinimu susiję teisės aktai (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, ministrų bei Viešųjų pirkimų tarnybos (toliau – VPT) direktoriaus įsakymais patvirtintos tvarkos, aprašai, metodikos (žr. VPT tinklapį www.vpt.lt);

2. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2014 m. sausio 21 d. įsakymas Nr. V-44 „Dėl viešojo pirkimo – pardavimo sutarčių standartinių sąlygų taikymo rekomendacijų ir sutarčių standartinių sąlygų patvirtinimo“;

3. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2007 m. liepos 30 d. įsakymas Nr. V-768 „Dėl Pirkimų organizavimo, kontrolės ir priežiūros krašto apsaugos sistemoje tvarkos aprašo, Krašto apsaugos sistemoje centralizuotai perkamų prekių, paslaugų ir darbų sąrašo ir Krašto apsaugos sistemoje atliekamų pirkimų kokybės reikalavimų nustatymo ir kokybės užtikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

4. KVTC pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklės (toliau – Pirkimų taisyklės), Pirkimo verčių, pirkimo būdų ir dokumentų sąrašas bei Pirkimų procese dalyvaujančių asmenų sąrašas (toliau – Asmenų sąrašas), patvirtintos KVTC direktoriaus 2020 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. V-75 „Dėl Kertinio valstybės telekomunikacijų centro pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklių, pirkimo verčių, pirkimo būdų ir dokumentų sąrašo bei pirkimų procese dalyvaujančių asmenų sąrašo patvirtinimo“.

Pirkimų procese dalyvaujantys asmenys ir jų atsakomybės sritys numatytos tiek Pirkimų taisyklėse, tiek Asmenų sąrašė.

Darbuotojų, dalyvaujančių pirkimų procese pareigybių aprašymuose numatytos šios su viešaisiais pirkimais susijusios funkcijos: rengia viešųjų pirkimų planus, suvestines, perkamiems objektams parenka kodus pagal Bendrąjį viešųjų pirkimų žodyną, skaičiuoja numatomą prekių, paslaugų ar darbų viešojo pirkimo vertę, rengia supaprastintų ir tarptautinių viešųjų pirkimų dokumentus (konkurso sąlygas, protokolus, sutarčių ir jų pakeitimų projektus) pagal jų rengimo taisykles ir rekomendacijas, rengia ir skelbia viešųjų pirkimų skelbimus teisės aktų nustatyta tvarka, atlieka tiekėjų pateiktų pasiūlymų vertinimą, koordinuoja kitų pirkimų organizatorių atliekamus viešuosius pirkimus, atlieka KVTC Viešųjų pirkimų komisijos sekretoriaus funkcijas, rengia komisijos posėdžių protokolus, užtikrina, kad pirkimo sutartyje nurodytas prekių kiekis, paslaugų ar darbų apimtis, prekių gamintojas, kokybės reikalavimai, terminai ir kitos pirkimo sutarties sąlygos atitiktų pirkimo dokumentuose nurodytus duomenis, rengia KVTC vidinių teisės aktų bei taisyklių, reglamentuojančių viešuosius pirkimus, projektus, administruoja CVP IS ir CPO sistemą, teikia informaciją Viešųjų pirkimų tarnybai apie sudarytas (nesudarytas) pirkimo sutartis ar preliminarias pirkimo sutartis, kitas ataskaitas, kontroliuoja ir užtikrina, kad visi KVTC darbuotojai, vykdytys viešuosius pirkimus, būtų pasirašę nešališkumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimus, koordinuoja arba atlieka viešųjų pirkimų procedūras (rengia technines specifikacijas, pirkimų paraišką) pagal Skyriaus kompetenciją, užtikrina sutarčių kontrolę, vykdo viešųjų pirkimų finansinę kontrolę.

KVTC direktoriaus 2020 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. V-72 „Dėl Kertinio valstybės telekomunikacijų centro viešųjų pirkimų komisijos sudarymo ir jos darbo reglamento patvirtinimo“ sudaryta viešųjų pirkimų komisija (toliau – Komisija), kuri vykdo pirkimus, kai numatomos sudaryti pirkimo sutarties vertė lygi arba didesnė kaip 30 000 Eur be pridėtinės vertės mokesčio, išskyrus atvejus, kuomet prekės, paslaugos ar darbai įsigijami pagal preliminarį sutartį atliekamoms atnaujinto tiekėjų varžymosi procedūroms, dinaminės pirkimo sistemos pagrindu atliekamo kiekvieno konkretaus pirkimo procedūroms. Komisijos veikla organizuojama ir sprendimų priėmimo tvarka nustatyta Komisijos darbo reglamente, patvirtintame KVTC direktoriaus 2020 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. V-72.

2021 m. Krašto apsaugos ministerijos Centralizuotas vidaus audito departamentas (toliau – KAM CVAD) atliko KVTC veiklos, finansų ir resursų vidaus auditą (2021-04-08 audito ataskaita Nr. 2VN-5),

kurio metu buvo vertinami ir viešieji pirkimai. Audituotas 2019-2020 m. laikotarpis. Audito metu vertintos viešųjų pirkimų procedūros, tame tarpe ir Komisijos sudėtis, pateikta pastaba, kad Komisija sudaryta neatsižvelgiant į šias Viešųjų pirkimų tarnybos rekomendacijas „[...] *Tam tikrais atvejais, kai nėra pakankamai darbuotojų, Komisijos nariu gali būti skiriamas ir pirkimo iniciatorius, tačiau esant galimybei, tokių situacijų reikėtų vengti. Nerekomenduojama Komisijos nariu skirti už sutarties vykdymą atsakingą asmenį. [...] Komisijos pirmininkas vadovauja Komisijos darbui, tačiau tai nesuteikia jam teisės daryti įtaką kitų Komisijos narių priimamiems sprendimams.*“ Kadangi KVTC visi Komisijos nariai (netiesiogiai) pavaldūs Komisijos pirmininkui, KAM CVAD išvelgė riziką dėl netinkamų sprendimų priėmimo. Pateikta rekomendacija persvarstyti Komisijos sudėtį. Į rekomendaciją atsižvelgta, Komisijos sudėtis papildyta nariu, nesusijusiu pavaldumo santykiais su Komisijos pirmininku.

Paminėtina, jog siekiant užtikrinti sprendimų nešališkumą, konfidencialumą prieš pradėdant vykdyti jiems nustatytas funkcijas Pirkimo iniciatorius, Pirkimų organizatorius, Komisijos nariai, ekspertai, stebėtojai, dalyvaujantys pirkimo procedūrose ar galintys daryti įtaką jos rezultatams, turi pasirašyti Nešališkumo deklaraciją (forma patvirtinta Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. 1S-93 „Dėl nešališkumo deklaracijos tipinės formos patvirtinimo dokumentai“) ir Konfidencialumo pasižadėjimą (Pirkimų taisyklių priedas). Komisijos nariai, pirkimų procedūrose dalyvaujantys ekspertai ir asmenys, paskirti atlikti supaprastintus pirkimus, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešų ir privačių interesų derinimo įstatymu taip pat privalomai teikia privačių interesų deklaracijas. <...>

VI kriterijus – „naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija“

Atsižvelgiant į tai, kad KVTC visose veiklos srityse naudojama valstybės ir / ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija, pagal šį kriterijų KVTC atlikta valstybės ar tarnybos paslaptį sudarancios informacijos valdymo ir naudojimo analizė. Analizuota ir vertinta, ar KVTC savo veikloje vadovaujasi teisės aktais, reglamentuojančiais įslaptintos informacijos valdymą, taip pat ar KVTC vidaus dokumentuose numatytos pareigybės, kurias užimantys darbuotojai vykdo informacijos valdymo funkcijas, ar apibrėžtos jų pareigos.

Nustatyta:

KVTC, atlikdamas jam teisės aktais pavestas funkcijas, savo veikloje rengia ir gauna dokumentus, žymimus slaptumo žymomis „Slaptai“, „Konfidencialiai“ arba „Riboto naudojimo“.

KVTC savo veikloje vadovaujasi šiais pagrindiniais teisės aktais, reglamentuojančiais dokumentų įslaptinimo, įslaptintų dokumentų administravimo reikalavimus, įslaptintos informacijos naudojimą, gabenimą, apsaugos kontrolę, darbuotojų patikimumo užtikrinimą ir darbuotojų supažindinimo su įslaptintos informacijos apsaugos reikalavimais principus:

1. Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslaptį įstatymas;
2. Įslaptintos informacijos administravimo ir išslaptinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutarimu Nr. 820 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslaptį įstatymo įgyvendinimo“;
3. Įslaptintai informacijai įrašyti skirtų laikmenų administravimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. rugpjūčio 13 d. nutarimu Nr. 820 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslaptį įstatymo įgyvendinimo“;
4. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2018 m. sausio 25 d. įsakymas Nr. V-2RN „Dėl Įslaptinamos informacijos, susijusios su krašto apsaugos sistemos veikla, detaliojo sąrašo tvirtinimo“;
5. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2013 m. kovo 5 d. įsakymas Nr. V-190 „Dėl Įslaptintos informacijos apsaugos būklės krašto apsaugos sistemoje tikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
6. Supažindinimo su įslaptintos informacijos apsaugos reikalavimais tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2006 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. V-579 „Dėl supažindinimo su įslaptintos informacijos apsaugos reikalavimais tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2014 m. liepos 4 d. įsakymo Nr. V-592 redakcija, toliau – Aprašas);
7. Leidimų dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija išdavimo, panaikinimo ir apskaitos organizavimo krašto apsaugos sistemoje tvarkos aprašas (toliau – Leidimų aprašas), patvirtintas Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2017 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. V-168 „Dėl Leidimų

dirbti su įslaptinta informacija išdavimo, panaikinimo ir apskaitos organizavimo krašto apsaugos sistemoje tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Reikalavimai KVTC darbuotojams turėti leidimą / teisę dirbti ar susipažinti su dokumentais, žymimais slaptumo žymomis, nustatomi Kertinio valstybės telekomunikacijų centro pareigybių, kurias užimantiems asmenims reikia leidimų arba teisės dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, sąrašė (toliau – sąrašas), patvirtintame Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2019 m. balandžio 26 d. įsakymu Nr. V-404 „Dėl Kertinio valstybės telekomunikacijų centro pareigybių, kurias užimantiems asmenims reikia leidimų, sąrašo patvirtinimo“ <...>.

Personalo patikimumo srityje KVTC savo veikloje laikosi Leidimų apraše nustatytos leidimų dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija išdavimo, panaikinimo ir apskaitos bei draudimo dirbti su įslaptinta informacija procedūros, pažymų, patvirtinančių, kad asmenys turi teisę dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, išdavimo tvarkos. Atleidžiant darbuotoją, leidimai dirbti su įslaptinta informacija panaikinami teisės aktų nustatyta tvarka.

KVTC už įslaptintų dokumentų valdymą, administravimą, inventorizavimą, saugą teisės aktais KVTC paskirti atsakingi darbuotojai (toliau – atsakingi darbuotojai) ir juos pavaduojantys darbuotojai <...>.

Atsakingų darbuotojų pareigybių aprašymuose nustatytos šios su įslaptintos informacijos valdymu susijusios funkcijos: tvarkyti KVTC gautų ir rengiamų įslaptintų dokumentų apskaitą, registruoti, organizuoti patikėtos įslaptintos informacijos apsaugą, vykdyti asmenų priėmimą į pareigas KVTC ir užtikrinti dokumentų, būtinų teisei gauti dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, surinkimą, pildymą, pateikimą atsakingoms institucijoms teisės aktų nustatyta tvarka, užtikrinti įslaptintos informacijos apsaugą.

IV SKYRIUS IŠVADOS

Atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą, galima teigti, kad KVTC korupcijos pasireiškimo tikimybė yra tikėtina, nes atskiros jos veiklos sritys atitinka Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 5 ir 6 punktuose nurodytus kriterijus, tačiau nuolatos peržiūrimi teisės aktai, kitos kontrolės priemonės vertintinos kaip pakankamos korupcijos pasireiškimo tikimybę sumažinti iki minimumo.